

## Motion till riksdagen 2024/25:3168

av Anna Lasses m.fl. (C)

# Bistånds- och utvecklingspolitik

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör återgå till enprocentsmålet och stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck med utgångspunkt i mottagarländernas behov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd ska följa OECD-Dacs regelverk för hur biståndet kan användas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk bistånds- och utvecklingspolitik ska arbeta långsiktigt och sträva efter att skapa hållbar förändring genom att angripa strukturella grundorsaker till problem, fungera som hävstång för utveckling, bygga långsiktiga relationer och på sikt göra områden och länder biståndsoberoende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt utvecklingssamarbete bör prioritera de mottagarkontexter där behoven är som störst och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt utvecklingssamarbete behöver fokuseras på att skapa hållbara jobb, på klimatomställning och tillgång till grön energi, på demokratiutveckling, på ett levande civilsamhälle i både Sverige och mottagarländerna och på rättsstatens principer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingsbiståndet som andel av det totala biståndet bör öka och fokuseras på långsiktig uppbyggnad av demokrati och rättsstat i mottagarländerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civilsamhället, både i Sverige och i mottagarländerna, är en viktig partner för att effektivt nå ut med bistånd och att det svenska civilsamhället bör ses som en självklar del av Team Sweden och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska biståndet bör prioritera skapandet av fler hållbara jobb, med särskilt fokus på småföretagare, unga och kvinnor, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatbiståndet inte ska finansiera fossila utsläpp utan gå till de länder som har svårast att själva klara omställning och anpassning samtidigt som det bidrar till det riksdagsbundna målet för svenskt bistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd i större utsträckning ska möjliggöra för fler barn och unga, flickor och pojkar, att få tillgång till skola och utbildning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges Afghanistanstrategi behöver uppdateras efter talibanernas övertagande, där ett omtag behöver göras bl.a. vad gäller utformning, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges stöd till Palestina, inklusive stöd till UNRWA, bör fortsätta och utvecklas för att uppnå en hållbar tvåstatslösning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges stöd till Ukraina bör fortsätta och utvecklas och att en särskild utvecklingsfond motsvarande 1 % av BNP årligen bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.

## Biståndseffektivitet

Globalt rör vi oss tillbaka mot en polariserad världsordning präglad av skarpa ideologiska skiljelinjer där det system av institutionaliserat globalt samarbete som präglat efterkrigstiden saknar starka förkämpar. Egenintresse och nationella agendor tycks bli viktigare än utveckling, diplomati och solidaritet. Långsiktigt samarbete och kompromisser tonas ner till förmån för kortsiktig polemik och konfrontation. Det passar sig dåligt när det kommer till bistånd och utvecklingspolitiken. Utvecklingspolitiken ska vara större än gynnande av egna nationella agendor, och biståndet ska vara fritt, inte bundet. I en sådan kontext är det viktigt att ett land som Sverige orkar stå starkt och återgå till enprocentsmålet för biståndet. Sverige har en lång historia som en stark biståndsaktör, och en sådan roll är viktigare nu än någonsin. Ett brett samhälleligt deltagande i biståndspolitik där såväl myndigheter, näringsliv som civilsamhälle har en självklar roll möjliggör specialisering, tillvaratar årtal av erfarenhet och kunskap och möjliggör att svenskt bistånd kan nå in även i de svåraste kontexter. Svenskt bistånd ska följa OECD-Dacs regelverk för hur bistånd kan användas. Att använda biståndet som ett sätt att tvinga människor att återvända efter att de nekas asyl är inte i enlighet med OECD-Dac, och Centerpartiet motsätter sig en politik där biståndet används på detta sätt.

# Agenda 2030 och biståndet som hävstång och bredare engagemang

De globala utmaningar som Agenda 2030 identifierar präglas av stor komplexitet och pekar på behovet av djup kunskap och långsiktiga förändringar. Coronapandemin slungade världens utveckling tillbaka många år, samtidigt som allt fler länder genomgår bakåtsträvande autokratisering. Sveriges internationella utvecklingssamarbete ska användas för att bidra till en djupgående och beständig förändring. Det görs genom att bekämpa grundorsakerna till fattigdom och förtryck, inte enbart deras konsekvenser. Bara så kan utvecklingssamarbetet nå sitt övergripande mål om att utrota fattigdomen och att på sikt avveckla sig självt. Därför är det viktigt att stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är, och ska vara, att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Sverige har gedigen kunskap inom många olika områden och vårt utvecklingssamarbete är ofta världsledande. Men även om och när vi är bäst i världen vad gäller utvecklingspolitik så räcker inte det. Det krävs en substantiell ökning i volym och effektivitet för att göra bestående skillnad. Idag är det svenska utvecklingssamarbetet så tunt utspritt i många länder och på många tematiska områden att Sveriges förmåga att göra bestående skillnad riskerar att urholkas. För att det svenska biståndet ska kunna ha en avgörande betydelse krävs att det utformas för att fungera som en effektiv hävstång på andra förändringsaktörer inom marknad och civilsamhälle och att det verkar fokuserat inom ett mindre antal områden.

Centerpartiet vill att svensk internationell utvecklingspolitik ska bygga på en tidssatt nollvision för utvecklingspolitiken i varje land där vi är verksamma. Vi har under decennier varit med och byggt upp vad som ofta framställs som det svenska biståndets adelsmärke, nämligen långsiktiga relationer och partnerskap. Detta är vi stolta över. Vi vill därför sätta tydliga mål för att fasa ut utvecklingspolitiken i land efter land och där istället bygga bredare relationer inom handel, kultur och forskning. Dessa mål ska ställas upp mot en tydlig och realistisk tidslinje i varje land där vi bedriver utvecklingspolitik. Detta kräver en långsiktighet och förutsebarhet i biståndspolitik, som bidrar till Sveriges trovärdighet och goda anseende som en tillförlitlig partner. Förtroende tar lång tid att bygga upp men går fort att radera, och det är av yttersta vikt att svenska biståndspolitiska beslut möjliggör för våra biståndsaktörer att agera trovärdigt gentemot sina partner i mottagarländerna. När vi uppnått de resultat som vi vill ska vi fasa ut biståndet och växla upp bredare relationer. Att fokusera på biståndsbudgeten som hävstång för bredare resursflöden ser vi som den snabbaste vägen bort från biståndsberoende. Samtidigt måste detta ske med utgångspunkt i mottagarländernas behov och inte primärt utgå ifrån vad som är bra för svenska intressen.

En fokusering av det svenska biståndet ska ta utgångspunkt i de globala målen i Agenda 2030 och de målsättningar i Parisagendan som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Vi är bra på mycket men behöver bli bättre på att fokusera på det vi är allra bäst på. Sverige måste våga välja väg och fokusera där vi har bäst förutsättningar att bidra till bestående och hållbar utveckling, men också där behoven är som störst och där utmaningarna är som svårast. I de länder där vi väljer att gå in med långvarigt bilateralt stöd är det av stor vikt att vi bygger upp landsspecifik kompetens på UD och Sida, för att kunna verka effektivt och för att kunna kanalisera nödvändiga resurser. Det är också viktigt att säkra demokratibiståndets viktiga roll som andel av de svenska biståndsmidlen.

# Fokusering

Vi ska verka där behoven är som störst och där vi kan göra mest skillnad, och där ska vi vara världsledande världsförbättrare. För att öka genomslaget av det svenska internationella utvecklingssamarbetet behövs ett fokus som möjliggör hållbara resultat. Centerpartiet vill därför kraftsamla det svenska utvecklingssamarbetet runt fyra tematiska mål som är centrala för det övergripande målet om minskad fattigdom och frihet från förtryck. Alla tre mål är sprungna ur och bidrar till de 17 globala målen för hållbar utveckling. Centerpartiet ser behov av att fokusera på fyra områden, vilka är

- att skapa hållbara jobb
- klimatomställning och tillgång på grön energi
- demokratiutveckling och rättsstatens principer
- utbildning för pojkar och flickor.

För Centerpartiet genomsyrar jämställdhet alla politiska områden. Det är då det får störst effekt. Våra prioriteringar är utformade för att motverka grundorsaker till fattigdom och ofrihet inom ett flertal av de globala målen, och med svenska mervärden i åtanke. Genom att använda det internationella utvecklingssamarbetet som en hävstång för mobilisering av andra resursflöden ökar de medel som finns att tillgå för utvecklingsarbete samtidigt som en tydlig väg byggs bort från ett biståndsberoende till förmån för en övergång till bredare relationer.

Centerpartiet ser ett stort värde i en utvecklingspolitik där breda lager av det svenska civila samhället och näringslivet är direkt engagerade i ett sammanhållet Team Sweden. De utgör den historiska grunden för Sveriges internationella utvecklingssammanhang och är en förutsättning för Sveriges framgångsrika arbete på området. Medan Sveriges offentliga utvecklingssamarbete i många olika länder sträcker sig fem decennier bakåt i tiden har representanter från vissa delar av det svenska samhället ett hundraårigt engagemang bakom sig. Det svenska civilsamhället spelar en här en oumbärlig roll för att nå in i svåra kontexter dit offentliga aktörer har svårt att nå och för att möjliggöra för fler civilsamhällesorganisationer i mottagarländerna att nås av svenskt bistånd. Inte minst små organisationer och organisationer som arbetar i svåra kontexter skulle utan det svenska civilsamhällets roll som mellanhand ha svårt att ta emot svenskt stöd. Det är viktigt att våra skattepengar hanteras ansvarsfullt och med god översyn, men det är också av största vikt att dessa organisationers erfarenheter och kontaktnät tillvaratas och fortsätter att spela en viktig roll i svenskt bistånd. Målen i Agenda 2030 kan inte uppnås utan det privata näringslivets och civilsamhällets aktiva och ansvarsfulla engagemang. Detta kan vi inte uppnå genom starkare centralisering av biståndet till Sida.

Det är också värdefullt att det svenska näringslivet får en tydligare och mer självklar roll i det svenska utvecklingssamarbetet för att säkra samhällsförankringen och fortsätta bygga på de långsiktiga relationerna med partnerländer som kan leva vidare när det svenska biståndet en dag kan avvecklas. Privata företag är motorer för innovationer och investeringar, de skapar arbetstillfällen, ökar skattebasen och driver på offentliga investeringar i infrastruktur. Svenskt näringsliv är världsledande inom en rad områden som är avgörande för att möta de globala utmaningar som är kopplade till Centerpartiets tematiska fokuseringar i utvecklingspolitiken. En större närvaro av fler svenska aktörer i utvecklingspolitiken utöver det civila samhället och näringslivet, såsom akademien, investerare och Kooperationer, ger ett starkt bidrag till en snabbare utveckling bort från

fattigdom och ofrihet och skapar en bredare grund för Sveriges relationer i det internationella utvecklingssamarbetet.

## Hållbara jobb

Det behövs fler riktiga jobb i världen med anständiga arbetsvillkor. Möjligheterna till ett eget arbete och en egen inkomst är den viktigaste vägen ur fattigdom, inte minst för kvinnor. Centerpartiet vill därför införa en arbetslinje i det internationella utvecklingssamarbetet med särskilt fokus på jobb i den privata sektorn.

Afrika kommer att uppleva en urbaniseringstakt som är snabbare än någon gång tidigare i världshistorien. Under de närmaste 25 åren väntas en halv miljard människor flytta till städer i Afrika i jakt på alternativa försörjningsmöjligheter. Hållbara jobb måste därför även skapas på landsbygden där över 75 procent av de som lever i fattigdom bor. Flertalet är kvinnor som jobbar i ineffektiva jordbruk. Övergången från dåligt betalda jobb under usla arbetsförhållanden och med låg produktivitet till hållbara jobb går via utbildning och juridiska reformer. På landsbygden är det särskilt viktigt med reformer som utvecklar lantbruket och rättssystem som säkerställer äganderätten till mark även för fattiga och för kvinnor. Det är även viktigt att stimulera finansieringsmöjligheter för dem som vill starta ett företag eller investera i sin verksamhet, t ex genom mikrolån och infrastruktursatsningar såsom vattenförsörjning, el och internet-uppkoppling. Avsaknaden av jobb i städer och på landsbygden är redan idag en stor källa till frustration bland unga människor och en pådrivande faktor bakom fattigdom och migrationsströmmar. Bristen på jobb inom den formella sektorn underminerar även möjligheten till beskattning, vilket påverkar länders förmåga att bygga upp ett socialt skyddsnät och fungerande institutioner.

I Sverige finns stor erfarenhet av att främja hållbart arbete, och arbetsmarknadens parter tar ett stort ansvar baserat på frivilliga avtal, vilket främjar organisering och utgör en viktig del av ett rikt föreningsliv. Det är en modell som fler länder skulle gynnas av. Ett riktat stöd till skapandet av fler hållbara jobb, med särskilt fokus på småföretagare, unga och kvinnor, lägger grunden för ett mer långsiktigt och hållbart globalt välbefinnande.

## Klimatbistånd och tillgång till grön energi

Klimatet är vår tids största utmaning. Alla bidrar till klimatförändringarna men de som bidrar minst till problemen drabbas hårdast av deras konsekvenser. Detta gäller människor som lever i fattigdom och särskilt fattiga kvinnor och flickor som utgör en stor majoritet av världens fattiga. Idag bidrar fattiga länders utvecklade ekonomier till en relativt liten andel utsläpp av växthusgaser. Men om dessa länders ekonomier utvecklas med samma stora klimatavtryck som västvärlden blir effekten på klimatet och den biologiska mångfalden förödande. Planeten har inte råd med att dessa ekonomier upprepar samma utvecklingsmönster som västvärlden.

Om vi ska klara av 1,5-gradersmålet kommer det att krävas en grön omställning i hela världen inklusive i låginkomstländer, med fokus på att möjliggöra en hållbar väg ut ur fattigdomen. Detta gäller både på landet och i städer. Vägen ur fattigdom går för många människor genom en ökad effektivitet av jordbruket som även är en viktig del

för att klara livsmedelssäkerheten globalt. Påverkan som Rysslands anfallskrig mot Ukraina har haft på världens spannmålsförsörjning visar också vikten av att stärka en decentraliserad livsmedelsförsörjning för att minska svälteeffekterna av både klimatförändringarna och väpnade konflikter. De reformer som krävs för att växla upp effektiviteten i jordbruket måste vara klimatsmarta. Samma produktions- och konsumtionsmönster som präglar rika länder i väst kan inte vara förebild om vi ska klara klimatet och den biologiska mångfalden. Samtidigt står världen inför en fortsatt stegrande urbanisering och övergång till en livsstil som riskerar att leda till ett betydligt större klimatavtryck. Här krävs kraftfulla åtgärder där tillgång till förnybar energi och energieffektivisering är centralt. Vägen ut ur fattigdom kan inte vara fossildriven utan måste drivas av grön energi och kantas av biologisk mångfald. Klimatbiståndet ska inte gå till att finansiera fossila utsläpp i någon form. Det behövs även kraftfulla insatser för att minska klimateffekten av urbanisering och anpassa utsatta samhällen och växande städer till klimatförändringarnas oundvikliga konsekvenser.

Idag lever 600 miljoner människor i Afrika utan tillgång till elektricitet och närmare 1 miljard lagar mat i energislukande spisar eller över öppen eld. Nuvarande nivå på investeringarna i förnybar energi innebär att dessa siffror inte kommer att minska, eftersom förbättringarna som sker bara ligger i nivå med befolkningstillväxten.

Centerpartiet vill satsa mer på ett globalt klimatarbete genom att främja tillgången till förnybar energi och energieffektivisering med utgångspunkt i fattiga människors rätt till utveckling och frihet och med kvinnor och flickor i särskilt fokus. Vi vill öka investeringarna i projekt som ökar tillgången till förnybara och effektiva energisystem, exempelvis genom att dela risk med företag som investerar i sektorn. Svensk miljöteknik och energitänkande inom företagande och forskning liksom våra värderingar för hållbarhet, jämlikhet och offentliga institutioner utgör en god grund för att bidra till hållbara och jämlika globala lösningar.

Det är fattiga människor som ofta saknar alternativa försörjningsmöjligheter och som är direkt beroende av lokal jordbruksproduktion som påverkas mest av förändringar i nederbördsmonster och temperaturer. Kvinnor står för en absolut majoritet av jordbruksarbetet och matproduktionen i utvecklingsländer. Kvinnorna är därmed i större utsträckning än män beroende av naturresurser från skogen och jordbruket. När vädret blir torrare och regnen kommer alltmer oregelbundet och oförutsägbart drabbas alla, men kvinnorna drabbas hårdast.

Globalt är jordbruket såväl en del av problemet som ett svar på klimatutmaningen. Jordbruket står för betydande utsläpp, men en stor del av dessa kommer från industriella jordbruk i hög- och medelinkomstländer samt från ändrad markanvändning. Det är oerhört viktigt att stävja skogsskövling, särskilt i länder med stora arealer regnskog, och att minska suget efter ny jordbruksmark genom ett effektivare jordbruk. Att på ett hållbart vis öka produktionen från mindre jordbruk utan att öka utsläppen är därför avgörande, både för klimatet, den globala livsmedelsförsörjningen och för fattigdomsbekämpningen. De konsekvenser som Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har fått för de globala handelskedjorna av inte minst spannmål har tydligt visat på behovet av diversifierad och motståndskraftig lokal livsmedelsproduktion som kan stå emot både klimatförändringarna och stärka självförsörjningen, inte minst i Afrika. Tillgång till förnybar energi är en viktig del i att öka produktiviteten i jordbruket genom att exempelvis möjliggöra förädling av jordbruksvaror på lokal nivå och skapa obrutna kylkedjor som möjliggör handel. Insatser för utbildning, rationalisering och nya brukandemetoder,

såsom agroforestry, skulle kunna kombinera ökad produktion, hållbarhet och klimat-resiliens med minskade koldioxidutsläpp.

## Demokrati och rättsstatens principer

Värnandet av människans grundläggande fri- och rättigheter är kärnan i Centerpartiets politik. I en tid då inskränkningar av demokratin, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer blivit allt vanligare vill vi använda det svenska utvecklingssamarbetet för att värna liberala värden. Vi ska stödja uppbyggnaden av rättsstater där all makt måste följa lagar och regler som gäller lika för alla och envar, inklusive makthavarna. Offentliga institutioner som utgår från opartisk rättstillämpning och ett starkt och oberoende rättsväsende är fundamentalt i en rättsstat. I en liberal stat värnas demokrati och förenings- och yttrandefrihet som manifesteras i ett fungerande flerpartisystem med demokratiska partier, fria och rättvisa val, slagkraftiga oberoende medier och ett livskraftigt civilsamhälle.

5,1 miljarder människor världen över lever idag med rättsliga problem som inte får en lösning. Merparten rör vardagsproblem såsom tillgång till jobb, mark och egendom, sociala förmåner, utbildning och hälsa. Med andra ord har en stor del av jordens befolkning inte full tillgång till rättvisa. Rättsliga institutioner och förvaltning av god kvalitet är avgörande för att tillgodose dessa vardagliga problem genom att säkerställa att de hanteras rättvist och rättssäkert. Lika viktigt är ett livskraftigt civilsamhälle som kan ge människor möjlighet att engagera sig för att lösa problem tillsammans eller att gemensamt kräva sin rätt och hålla makthavare ansvariga.

Som centerpartister vill vi att utrikespolitiken har ett liberalt angreppssätt där friheten från förtryck utgör utgångspunkten. Kvinnor är individer, och med individens rättigheter som utgångspunkt kan fokus för en liberal feministisk utrikespolitik med självklarhet ta sig an rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och sin hälsa inklusive SRHR, rätten till ägande och självbestämmande, och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. Med ett tydligare liberalt perspektiv, med en liberal feministisk utrikespolitik med individens rättigheter som utgångspunkt, osynliggörs inte andra minoriteter, hbtqi-personer eller för den delen små pojkar.

Vi vill utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i bredden av sitt uppdrag. Enligt vårt sätt att se det så har förra regeringen haft en tendens att beskriva kvinnor och flickor som offer och inte som aktörer i sin egen kapacitet. Det är så långt ifrån en feministisk politik man kan komma. Kvinnor är individer med egen vilja och rätt, inte krockkuddar i en manlig värld. Detta måste synliggöras i en liberal feministisk utrikespolitik.

Med ett tydligare fokus på liberal feminism kommer också frågor kring kvinnors ekonomiska egenmakt högre upp på agendan. På samma sätt som förra regeringen drivit att kvinnor ska vara med vid förhandlingsbordet vid fredsförhandlingar och vid uppbyggnaden efter en konflikt menar vi att det är viktigt att Sverige driver på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors fulla deltagande i olika investeringsprogram och infrastrukturprogram, inte minst i återuppbyggnaden av länder efter en konflikt.

I Sverige har så här långt bred konsensus utvecklats om att jämställdhet mellan könen är någonting bra och att Sverige idag inte är helt jämställt. Den nya regeringen har mycket positivt att utgå ifrån, som många partier varit med och drivit fram inom jämställdhetsområdet.

Kvinnor och flickor drabbas ofta oproportionerligt av avsaknad av rättvisa. När kvinnors rättsliga skydd saknas eller inte är starkt nog att överkomma ojämlika sociala eller traditionella normer leder det till förtryck. Kvinnor drabbas av begränsad politisk representation, hindras från att äga mark och driva företag, saknar rätt till utbildning och hälsa och drabbas ytterst av diskriminering och fysiskt våld. Ett inte obetydligt problem är informella rättssystem och hederskultur som gör att främst kvinnor, men också män, inte har tillgång till formell rättsskipning. Istället är de som individer utlämnade till gruppens sociala normer och hederskulturens förtryckande strukturer. Genom att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i vårt stöd till reformering av formella rättsstrukturer kan vi bidra till att säkerställa att kvinnors och flickors rättigheter också ger resultat för att uppnå bättre hälsa, bättre resultat i barns utbildning, bättre tillgång till egendom och förbättrad ekonomi för familjer och ytterst ökad ekonomisk tillväxt och säkerhet för samhällen och stater.

I dag hålls många människor kvar i fattigdom och ojämlikhet av svaga statsstrukturer med politiker och tjänstemän vars brist på vilja och förmåga att upprätthålla rättsstatens principer leder till korruption. I brist på ett fungerande system tenderar människor att vända sig till informella system som är uppbyggda kring normer som inte alltid rimmar med rättsstatens principer. Ungefär hälften av världens befolkning lever i länder där auktoritära krafter systematiskt och framgångsrikt underminerar grundläggande fri- och rättigheter, och denna andel ökar. De formella rättsstrukturer som idag finns i många utvecklingsländer är ofta korrupta och inte sällan den auktoritära statens förlängda arm. Det kan i sig verka hämmande på individers vilja att vända sig till dem. Det behövs både en reformering av formella institutioner och förändringar av samhälleliga normer för att uppnå framgångsrik förändring.

Att stärka rättsstaten är att påverka maktförhållandena i ett land. Fungerande demokratiska institutioner och försvar för mänskliga rättigheter utgör ett ramverk som stärker fattiga och utsatta människors rättigheter och skyddar dem mot övergrepp. Rättsliga institutioner är också nödvändiga för att minska korruption och för att begränsa och försvåra politiskt förtryck. De utgör ett motstånd mot en allt starkare global trend av minskande demokratiskt utrymme. Starka och motståndskraftiga institutioner är grunden för fred, rättvisa och hållbar utveckling byggd på respekt för mänskliga rättigheter.

Centerpartiet menar att utvecklingsbiståndet måste ta avstamp i denna vetenskap och prioritera satsningar utifrån vad som verkligen bygger och befäster demokrati och rättsstat i ett land och globalt. Korruptionsbekämpning är därför centralt i Centerpartiets internationella utvecklingsagenda. Det innebär bland annat att främja kompetens och kapacitet inom de nationella och internationella rättsliga institutionerna, att stärka föreningslivets och mediernas möjlighet till insyn och granskning, att premiera äganderätten och att motverka all form av diskriminering. Särskild uppmärksamhet bör även ägnas åt arbete med politiska fångar och andra politiska aktörer som attackeras av auktoritära regimer.

Det behöver finnas en större flexibilitet i demokratibiståndet och bättre förutsättningar för att snabbt kunna ändra det svenska engagemanget i länder vid negativ demokratisk utveckling i enlighet med principen om "more for more, less for less". Med det menas



att utvecklingssamarbetet behöver anpassas till rådande omständigheter i syfte att nå uppsatta mål. Vid negativ demokratisk utveckling behöver biståndet vara flexibelt och ändamålsenligt samtidigt som förändringar behöver föregås av en nära dialog mellan regeringen, ansvariga myndigheter samt berörda aktörer i det civila samhället. När utvecklingen går bakåt försvåras demokratiarbetet, men det är viktigt att Sverige inte överger dem som behöver vår hjälp allra mest. Biståndets mål är att bekämpa fattigdom och förtryck, inte att ta genvägar och undvika svårarbetade kontexter.

## Utbildning för pojkar och flickor

För Centerpartiet är satsningar på utbildning för flickor och pojkar centralt för ett hållbart, jämställt och inkluderande samhällsbygge. Utbildning ger också positiva effekter på viktiga utvecklingsområden såsom hälsa, sanitet och vattenfrågor. Det är en förutsättning för demokratisk uppbyggnad och förebyggande av kriser som också bidrar till större egenmakt och ökad individuell frihet. Utan utbildning som håller hög kvalitet kommer inga hållbara jobb skapas. Många av de nya arbetstillfällen som måste skapas i utvecklingsländer kommer att finnas i de snabbt växande städerna och inom industri, it och tjänstesektorer. Utbildning är en förutsättning för denna omställning och det är särskilt viktigt att fokusera på flickors skolgång eftersom långt fler flickor än pojkar i världen inte går i skolan. En mer utbildad arbetskraft leder till högre produktivitet och minskad fattigdom. Hållbara jobb förutsätter att barn och vuxna erbjuds möjlighet till utbildning som håller hög kvalitet. Bara då kan de konkurrera på en globaliserad arbetsmarknad och ekonomi, och därmed bidra till en hållbar utveckling. Mer fokus måste därför läggas på att möjliggöra för fler barn och unga, flickor och pojkar att få tillgång till skola och utbildning. Fler barn i utvecklingsländer ska få tillgång till en egen bok och inte berövas möjligheten att lära sig läsa, skriva och räkna. Utan kunskap, ingen utveckling. Utan utbildning, inga ökade livschanser eller livsresor.

## Afghanistan

Afghanistan har länge varit största mottagaren av svenskt bistånd. Talibanerna har nu återtagit makten i Afghanistan. Framtiden ter sig mörk för Afghanistans befolkning som befinner sig i en fruktansvärd situation. Runt en halv miljon afghaner beräknas vara på flykt inom landet, främst kvinnor och barn. Vilken väg talibanregimen kommer ta och hur deras styre kommer att utvecklas är oklart men det står klart att svenskt bistånd inte kan gå till att stödja talibanregimen. Mer fokus behöver vara på humanitärt bistånd.

Samtidigt får vi inte överge Afghanistan. Vi måste hitta sätt som säkrar att den utveckling som trots allt gjorts; fler barn, inklusive flickor, har fått skolgång och färre kvinnor och barn dör i barnsäng nu än tidigare. Vilka möjligheter som finns framöver behöver redas ut, och vi föreslår därför att ett omtag görs. Sverige behöver en ny biståndsstrategi för Afghanistan.

## Ukraina

För Centerpartiet är det tydligt att ett fortsatt stöd till Ukraina utgör en självklar del av biståndet under många år framöver. Det är av största vikt att vi säkrar långsiktig och hållbar finansiering, för att skapa förutsebarhet för Ukraina och även möjliggöra uppbyggnad av landet. För att säkra sådan finansiering vill Centerpartiet att en särskild utvecklingsfond för Ukraina inrättas, motsvarande 1 % av BNP. Vi vill att denna fond finansieras genom lån och ligger utanför ordinarie budget. Ukrainas sak är också vår, och vi måste fortsätta att stötta dem med vad som än krävs för att vinna kriget. På längre sikt ser vi Ukraina som en självklar del av den europeiska gemenskapen, genom både EU och Nato. Sverige ska aktivt arbeta för att stötta Ukrainas uppbyggnad och reformarbete för att snabbare uppnå kraven för EU-medlemskap.

## Palestina

Sedan Hamas brutala attack på Israel den 7 oktober 2023 har ett krig utvecklats mellan Israel och Hamas i Gaza. Kriget har skapat ett enormt mänskligt lidande och utsatthet för Gazas civilbefolkning, inte minst för barnen, och för de israeler som fortfarande hålls som gisslan. Tusentals människor har dött och civilbefolkningen lider brist på i stort sett alla förnödenheter, inklusive mat, vatten och mediciner. En hållbar vapenvila är av största vikt för att kunna leverera förnödenheter till civilbefolkningen och alla parter måste agera enligt folkrätten och skydda civila. Gisslan måste också omedelbart frigges.

Samtidigt som det humanitära behovet är överväldigande och utsikterna att bygga en hållbar stat i Palestina minskar, har många länder dragit in eller minskat sitt stöd till FN-organet UNRWA. Organisationen har verkat länge i Palestina och närliggande stater och har stor lokalkännedom och kunskap som behövs för att stöd ska nå fram i en allt mer utmanande miljö. Samtidigt är stödet till demokratiarbete i Palestina av största vikt för att på sikt arbeta mot en hållbar tvåstatslösning. Centerpartiet vill därför att Sverige fortsätter och utvecklar sitt stöd till Palestina, som en del i det långsiktiga arbetet mot en hållbar tvåstatslösning.

*Anna Lasses (C)*

*Kerstin Lundgren (C)*

*Malin Björk (C)*

*Ulrika Liljeberg (C)*

*Mikael Larsson (C)*

*Helena Vilhelmsson (C)*